

קול צופיך

מרון הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

בראשית - תש"ס - מאת מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

תקריב מלח" ועיין בא"ח פרי אמור אות י' ואפילו בזמן הזה לא היה הפסק, וכן הלכה. דעה שלישית מובאת בגמרא שם: "ורב ששת אמר - אפילו גביל לתורי נמי א"צ לברך. דאמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו שנאמר ונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר - ואכלת ושבעת". ועל כל פנים מלשון "אינו צריך לברך" לומד הכלבו והביאו הרמ"א שדין זה הוא רק בדיעבד "ומכל מקום לכתחילה לא יפסיק כלל" רמ"א קס"ז, ו'.

דין גביל לתורי

כתב הט"ז שהאיסור להקדים מאכלו למאכל בהמתו הוא רק בכדי שבעה שכתוב "ואכלת ושבעת" אבל בטעימה בעלמא מותר. אבל הברכי יוסף הקשה עפ"י גירסת הר"י והרא"ש - "אסור שיטעום" משמע אפילו טעימה אסורה. ואם נזכר בין הברכה לטעימה שלא האכיל לבהמתו, האם יאמר גביל לתורי או קודם יטעם? אומר הבא"ח פרשת אמור אות י"ג תאכל קודם ואח"כ תתן לבהמות, ולפי השד"ח כללים ה' שמסתפק אם הוא דין דאורייתא לא יטעם עד שיוורה להאכיל לבהמות ואם הוא דרבנן יטעם אבל למעשה פוסקים כבא"ח וע"ע בכה"ח קס"ז נ"ה הראיה מהבדלה ע"ש.

דין זה של הקדמת מאכל הבהמה לאדם שייך בבהמה חיה ועוף, דגים באקווריום אעפ"י שאינם לאכילה וכדומה ואין נפ"מ בין טמא לטהור כה"ח שם ס"ק נ' ובכלל וחתול יש אומרים שאין חיוב להקדים ולמדקדק נכון להקדים ג"כ אעפ"י שאוכלים גם מן ההפקר כה"ח שם ס"ק ג'.

דין השקיית החיות אם אמר 'תנו מים לחיות', או לבהמות האם חשיב הפסק? בספר חסידים כתב שבשתיה אדם קודם. כמו שלומדים מרבקה שאמרה לאליעזר - "שתה וגם לגמליך אשקה" משמע אדם קודם. ולפי זה אמר "השקה לחיות" - הוא הפסק. ויש אומרים שאין הלכה כן וגם בשתייה בהמה קודמת כיון שאליעזר חיפש נערה שתחדש חידוש הלכתי אבל מי אמר שפוסקים כמוה? וכיוון שמדי ספק לא יצאנו בדיעבד לא הוא הפסק. וע"ע בכה"ח שם ס"ק נ' ועיין בברכ"י שם. ועיין לבא"ח שם אות ט"ו שמספק טוב שיהרהר הברכה בלבו".

עוד בדיני הפסק

שואלים המפרשים: מי שנדר שלא יטעם דבר קודם שיאמר מזמור תהלים אחד או פרק משניות וכדומה ושכח ובירך המוציא וקודם שטעם זכר את נדרו האם יפסיק ללמוד או לא? יש אומרים שכיון שנדר זה קשור לסעודה לא הוא הפסק ולכן ילמוד קודם ואח"כ יטעם ויש חולקים ואומרים שבכל אופן יטעם קודם ואח"כ ילמד פתח הדביר ע' בכה"ח שם ס"ק ה"ן והרב כה"ח עשה פשרה ואמר שתלוי בדעת הנודר. אם התכוון בנדרו כדי שתמיד יאמר מזמור בסעודה - הוא צורך הסעודה ואינו הפסק אבל אם הכוונה היתה לזרז עצמו בלימוד ולמנוע בטלה - אז אינו שייך לסעודה ויאמר מיד אחר הברכה בשכמל"ו וילמד לברך שנית ויאכל. * המשנה בברכות ל"ד, א' אומרת לגבי ברכת כהנים: "העובר לפני התיבה לא יענה אחר הכהנים אמן מפני הטיורף". היינו שלא יטעה בתפילתו. ומקשים התוספות "תימה תיפוק ליה דמפסיק תפילה אם

השיעור לעילוי נשמת:

מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

פרשת השבוע: בראשית

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תש"ס.

הפסק בברכות, משיב הרוח

השבת אנו מתחילים בראשית ברא אלוקים בסימנא טבא מיד לאחר סיומה של תורה "לעיני כל ישראל". אומרים המפרשים העובר עבירה בסתר עונשו חמור ובגלוי עוד יותר חמור. בגנב וגזלן אנו פוסקים שגנב משלם כפל משום שכביכול גונב דעת עליון במעשה שבסתר ואילו גזלן משלם רק את הקרן. ולעומת זאת אומרת הגמרא, שאדם שאינו גובר על יצרו ילבש שחורים וילך למקום שלא מכירים אותו ויעבור בסתר וכ"כ למה כדי למנוע חילול ה'. א"כ עבירה בגלוי חמורה יותר.

המשנה במסכת ר"ה כ"ב, א' וסנהדרין כ"ד, ב' מלמדת שמשחק בקוביה פסול לעדות משום שהם כגזלנים. כיוון שמרוויח כספו של חברו הרי הוא גוזלו ועושו ומביא קלקולים רבים ופירוק משפחות וסכסוכים ר"ל! וכדברי הז"ל שם ורמב"ם הלכות עדות פ"י ה"ב "אינם עסוקים בישוּבו של עולם" ואדרבא הם הורסים, את עצמם, משפחתם ומרבים מעשי פשע ורשע. ובימינו במדינת ישראל באים ופותחים מרכז למשחקי קוביה "קזינו" ומסתכמים ע"כ שיש כבר באילת קזינו וכעת רוצים להרבות עוד בתים כאלו! ועוד בגושפנקא ממלכית. אני קורא להם "חדלו הרע".

בא הקב"ה ומעורר אותם לחשוב מחשבות ויחזרו ממעשיהם ומרעיד האדמה באילת אמנם בלי כל נזק ופגע, ב"ה! כדי לנערם ולשנות את מחשבתם. שלא ירעו בפרהסיה ובקולי קולות "לעיני כל ישראל" הוא סיומה של התורה! המפסיק בדיבור בין הברכה לאכילה. הגמרא בברכות מ, א אומרת: "אמר רב טול ברוך טול ברוך אינו צריך לברך, הבא מלח הבא ליפתן צריך לברך". היינו אם בירך המוציא ודיבר קודם שטעם אם דיבר בצרכי הטעימה אינו הפסק ולכן לא חוזר לברך.

מה פירוש: "טול ברוך"? הר"י משנה הגירסא וכותב "טול כרוך" היינו כרוך הפת לאכילה כמו בליל הסדר בכרוך אבל רש"י פירש - "טול מפרוסת הברכה". אבל לשיטת רב אמר "הבא מלח" "הבא ליפתן" כיוון שלא קשור לפרוסת המוציא ממש זה נקרא הפסק וחיוב לחזור ולברך שוב. ממשיכה הגמרא שם: "ור' יוחנן אמר: אפילו הביאו מלח הביאו ליפתן נמי אין צריך לברך. אבל גביל לתורי גביל לתורי צריך לברך".

היינו לדעת ר' יוחנן מלח וליפתן הוא צורך גמור, ויש מפרשים עיין תוספות שזה דווקא בלחם שלהם שהיה טפל וחיובים מלח וליפתן כדי לאכלו וע"כ אין זו הפסקה. אבל בלחם שלנו שהוא חשוב אין צריך מלח וליפתן וע"כ חשוב הפסקה, מסקנת הבית יוסף מדברי התוספות ויש מפרשים שמלח הוא נחוץ לסעודה הן עפ"י הפשט שהמלח הוא מגן מהמקטרגים שהאדם ממתין על השולחן ולא עושה דבר - "ברית מלח עולם" שמתעסק בו ומצילו. והן ע"פ הסוד שהשולחן דומה למזבח והאכילה כקרבן וכתוב "על כל קרבנדך

קול צופיך

מִן הַרְאִשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לְקִי הַרְבֵּי מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

בראשית - תש"ס - מאת מִן הַרְאִשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵּל הָאֱלִיהוּ זְצוּק"ל

בדיבור קודם שטעם צריך להזכור ולברך בורא פרי הגפן ולא ברכת קידוש היום. נמצא שלכתחילה צריך לשתות תוך כדי דיבור ורק בדיעבד אם שתה אח"כ מועיל. בדרך כלל עד שהוא עצמו נוטל הכוס ומקרב לפיו ושותה - מצוי שעובר שיעור זה. ועוד אם יושב עם מספר רב של מסובים בשולחנו כולם עוברים על זמן זה אפילו אם שותקים. ואם היה מניח לפני כולם כוס עם רביעית יין והיו שותים מיד - ניחא אבל אין נוהגים כן. וכל שכן לאלה שמוזגים מכוס של קידוש לכוסיות קטנות שעובר זמן זה.

הבא"ח בלק ג' מביא דין כמעט מחודש וז"ל: "צריך להיזהר שלא יפסיק בין ברכה לאכילה או שתיה יותר מכדי דיבור דהיינו כדי אמירת "שלום עליך רבי" שהוא שלוש תיבות רמו לדבר "בשער לא יפתח פיו" בשע"ר - ר"ת בשיעור שלום עליך רבי. מיהו בבציעה של המוציא כשאוכל עם אחרים התירו לבצוע פרוסה גדולה כדי ליתן ממנה למסובין ואעפ"י שע"י בצעו פרוסה גדולה שוהה יותר מכדי דיבור הותר לו זה משום מצוה ועכ"פ יזהר לאכול מאותה פרוסה קודם שיתן ממנה למסובין..."

יוצא מדבריו שני תנאים שפותרים את הבעיה: א יאכל בעצמו לפני המסובין ואז כיון שהיתה אכילה סמוך לברכה תו לא הוא הפסק ב בצורך מצוה לא אמרינן הפסק בשהיה מעין זו ובפרט שזה כאילו המשך האכילה חלוקת היין או הפרוסה.

הפסק בין ברכה לשחיטה

בדורות הקודמים היו קונים בהמות מישמעאלים ועושים איתם תנאי שאם הבהמה טריפה הם יקבלו אותה. אבל הישמעאלים הציגו תנאי משלהם שהשווחט יאמר קודם השחיטה "אלה אכבר" כי בלא זה לדידם השחיטה פסולה.

ודנים הפוסקים בזה אם מותר להגיד או אסור. הפרי תואר כותב להשתדל בכל עוז לבטל המנהג ואם א"א כתב הפרי חדש שישחטו קודם תרגול ויברכו עליו ואח"כ יאמרו דבר זה וישחטו הבהמות. ואם גם זה א"א כיון שהישראל מכוון שהשחיטה לשם ה' שהוא אל כביר לא הוא הפסק עיין בזבח"צ סי' י"ט ושם בכה"ח.

בא בעל פאת השולחן סימן ב' בית ישראל ס"ק ל"ח ואומר שמכיון שאומר רק שתי מילים ולא שלוש א"כ ממילא לא הוא הפסק וזה דלא כדעת מרן בשו"ע הנ"ל ולמעשה קשה לסמוך על פאת השולחן בזה ורק מצטרף להקל בכגון דא.

הפסק בקריאת התורה

מנהג האשכנזים לקרא בחג השבועות "אקדמות" ופעם היה המנהג לאמרן לאחר שהעולה בירך וקרא פסוק אחד ולכאורה יש כאן הפסק. שאלה זו נשאלה לרבני טורקיה ומשכו ידיהם מהוראה כיוון שהם אינם נוהגים כן. ולמעשה הסכימו הפוסקים שקודם שיברך הכהן יאמרו האקדמות ואח"כ יברך ויקרא הכל וכן פסק במשנה ברורה תצ"ד ס"ק ד' ובשער הציון שם ס"ק ב' ציין לסידור ר"י עמדין שכתב: "חס ושלום להפסיק בו תוך קריאת התורה אין זה צריך לפנים. ולא ילפינן ממקלקלתא..." ועיין שם שמאריך בכאב גדול על הפסקות אלו בכל מיני פיוטים וקרובות.

בסימנא טבא

מנהג הספרדים בשמחת תורה וכן בשבת "בראשית" קודם קריאת פרשת בראשית לומר "בסימנא טבא" והיינו אחר שהעולה בירך

עונה אמין" מדוע צריך הטעם של טירוף? תאמר שיש כאן הפסק! ומתריצים ויש לומר מאחר שלא אמר האי טעמא, שמע מיניה דעניית אמן לא חשיב ליה הפסקה מאחר שצורך תפילה הוא. אבל לקרות כהנים לדוכן אומר ר"ת שאין ש"צ יכול לקוראם. דחשיב הפסקה לתפלה אם קוראם אלא אחד מבני הקהל קוראם. וכו' אבל בשו"ע לא פסק כן וכתב קכת, "אם הם שניים קורא להם הש"צ כהנים". והטעם משום שכתוב "אמור להם".

בדין ברכות התפילין

נחלקו מרן ומורי"ם מה מברכים. לדעת מרן מברך ברכת "להניח תפילין" על שתיהן ולדעת מורי"ם מברך על של ראש "על מצות תפילין" סי' כ"ה, ה' ובסעיף ט' נפסק - "אסור להשיח בין תפילין של יד לתפילה של ראש" ונחלקו מרן ומורי"ם מה מברך אם הפסיק. ע"ש ובסעיף יו"ד פסק השו"ע: "אם שח לצורך תפילין אינו חוזר ומברך. ואם שמע קדיש וקדושה בין תפילה של יד לתפילה של ראש לא יפסיק לענות עמהם אלא שותק ושומע ומכוין למה שאומרים".

ואם ענה על קדיש וקדושה - נחלקו הרא"ש והמרדכי. לדעת הרא"ש הוא הפסק וצריך לחזור ולברך. וכן פסק מג"א שם המשנה ברורה. ולדעת המרדכי עניית אמן היא שמיה רבא אינו חשוב הפסק ואינו חוזר ומברך. ופסק הרב כה"ח שם שלכתחילה לא יענה אך אם ענה אינו חוזר לברך, ונפ"מ מדין זה אם שמע בין תפילה של יד לשל ראש את חברו מברך על התפילין יש מי שאומר שמותר לענות אמן כיוון שרק מתכוון שהוא אמת שהקב"ה ציונו להניח תפילין וע"כ לא הוא הפסק.

ולהלכה לא יענה ואם ענה לא הוא הפסק. ולפוסקים כמש"ב הוא הפסק ועיין לעו"י"ח וירא אות ה' שבדיעבד לא הוא הפסק.

הפסק יותר מכדי דיבור

כתוב בשו"ע קס"ז, ו' "יאכל מיד ולא ישיח בין ברכה לאכילה ואם שח צריך לחזור ולברך אלא אם כן היתה השיחה בדברים מענין שמברכין עליו ובמקום אחר סי' ר"ו סעי' ג' כתוב: "כל אלו הברכות צריך שלא יפסיק בין ברכה לאכילה. הגה - יותר מכדי דיבור וכו'".

האם שיעור זה של תוך כדי דיבור מדבר בשותק זמן זה או רק בשח שלא מענין הברכה? בבית יוסף בסימן ק"מ מובא דעת האבודרהם ששתיקה אינה הפסק כלל אפילו בזמן מרובה, ושם חולק על שיבולי הלקט שהוא מקור הדין של הרמ"א ומכאן משמע שמה שכתב הרמ"א שלא יפסיק יותר מכדי דיבור הוא גם בשתיקה אבל בדיבור אפילו מילה אחת הוא הפסק. ובהלכות שחיטה יו"ד י"ט, ד' נפסק: "צריך להיזהר מלדבר בין ברכה לשחיטה בדבר שאינו מצרכי השחיטה ואם דיבר - צריך לברך פעם אחרת".

ובתבואות שור שם כתב שאפילו דיבר מילה אחת הוא הפסק ולא בשלוש מילים כשיעור תוך כדי דיבור. והביאו הזבחי צדק וכתב ע"כ "וכן אנו נוהגים".

א"כ יוצא ששתיקה בשיעור ג' מילים הוא הפסק ודיבור אפילו מילה אחת הוא הפסק. ונ"מ היא ששתיקה יותר מכדי דיבור זה לא טוב אבל אם שתק זמן מה אינו חוזר ומברך ואילו בדיבור אפילו מילה אחת שלא מענין הברכה הוא הפסק וצריך לחזור ולברך.

ונשאלת השאלה איך אפשר להסתדר עם כך וכמה וכמה קשיים נוצרים מכך! לדוגמא: בקידוש של שבת נפסק רע"א, ט"ו שאם קידש והפסיק

קול צופיך

מִן הַרְאִשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי הַרְבַּ מְרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

בראשית - תש"ס - מאת מִן הַרְאִשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָאֱלִיהוּ זְצוּק"ל

במנהגי ארץ ישראל עמי י"ט.

מי שטעה ולא אמר משיב הרוח ומוריד הגשם

כתב מִן שם בסעי' ה' בימות הגשמים אך אם לא אמר מוריד הגשם מחזירין אותו והני מילי שלא הזכיר טל אבל אם הזכיר טל אין מחזירין אותו.

דעת מִן כדעת הר"ף.

והר"ן כתב שכיון שאין חיוב להזכיר מוריד הטל כיצד יתכן שאם יאמר מוריד הטל פוטר אותו ממה שהיה צריך לאמר מוריד הגשם ולכן פסק שבימות הגשמים אם אמר מוריד הטל מחזירין אותו. ואולם הטעם של רוחות כיון דאינם נעצרים לגמרי.

באם הזכיר כדי שיתוספו בזמן הראוי להם מזכיר ויזכר לטוב.

וצ"ל שכיון שבגבורות אין אנו שואלים אלא מזכירים לשבח כדיעבד אם שבחו בטל אע"פ שאינו נעצר ואינו צריך להתפלל עליו עכ"פ נהי דלכתחילה צריך לשבח שהוא מוריד הגשם שהוא דבר הנעצר וצריך להתפלל עליו מ"מ כדיעבד אם שבחו בטל אע"פ שאינו נעצר אין צריך להתפלל עליו מאחר ושיבחו מיהא בדבר שהוא צורך העולם ולפעמים הוא בא לברכה וע"כ אין מחזירין אותו עיין לקושית הב"י שם והסברו.

הלכה למעשה אם נזכר שטעה ולא אמר משיב הרוח ואמר מוריד הטל אם אמר בא"י אפי' שלא אמר מחיה המתים אין מחזירין אותו אבל אם נזכר לפני שם ה' חוזר ואומר משיב הרוח וכו' ועדיף שיחזור מאתה גיבור. אבל אם לא אמר מוריד הטל ולא משיב הרוח אם נזכר קודם שאמר בא"י יחזור ויאמר משיב הרוח וכו'. ואם אמר בא"י יאמר למדני חוקיך ויחזור ואם סיים מחיה המתים יאמר במקום משיב הרוח ומוריד הגשם ואם התחיל אתה קדוש חוזר לראש התפילה.

ברך עלינו

שאלת הגשמים מתחילים מז' בחשון ואם אדם אמר ברך עלינו ושאל בגשמים בתקופה זו שבין שמיני עצרת לז' חשון לא יחזור הואיל ומעקרא זה זמן שאלת גשמים ומה שאין אנו שואלים זה משום עולי רגלים אחרונים.

כתב שו"ע ס' קפח סעי' ט' היה אוכל ויצא שבת מזכיר של שבת בברכת המזון דאזלינן בתר התחלת הסעודה וה"ה לר"ח ופורים וחנוכה.

בשבת זו שביום ראשון ראש חודש חייב לאמר כבר בלילה יעלה ויבוא ואדם שמאריך בסעודה שלישית נמצא בספק מצד אחד מדין הנ"ל שאזלינן בתר בתחלת הסעודה צריך לאמר רצה ומצא שני כבר לילה וצריך לומר יעלה ויבוא.

בדין זה יש 4 שיטות:

דעת הט"ז:

שיאמר גם רצה וגם יעלה ויבוא ואף שלכאורה הוי תרתי דסתרי אינו סותר כמו שאנו נוהגים כשחל מוצאי שבת בליל יו"ט עושים יקנה"ז והקידוש ליל יו"ט ואח"כ אמר הבדלה וזה לעצמו וזה לעצמו.

דעת עמק הברכה מזכיר רק ר"ח ולא רצה המובא בט"ז שם. דעת הב"ח מזכיר רצה ולא מזכיר של ר"ח.

אומר בסימנא טבא וקורא. ונשאל הבא"ח בר"פ ג' מ"ב אי לא הוי הפסק בין הברכה לקריאה. והשיב שודאי לא טוב לנהוג כן לכתחילה אלא שרואה שפשט מאד המנהג נראה צריך להליץ בעדו ואמר אולי משום טעמו של בעל פאת השולחן שכל שאין הוא ג' מילים לא הוי הפסק אבל זה ודאי לא עושים לכתחילה וע"כ הוסיף טעם שכיון שאדם מקפיד שיאמר בסימן טוב וחושב שבזכות זה יהיה לו סימן טוב לכל השנה נחשב דבר זה אצלו לצורך ומקום צורך נחשב כדיעבד ויש מי שהקשה על ר"פ שכאילו נעלם ממנו הסברות שבהפסק בדיבור אפילו מילה אחת הוי הפסק. ואני אומר שנעלם מהמקשה מה שכתב הר"פ שם עיין שם. הביא את הפוסקים הסוברים שאפילו מילה אחת הוי הפסק.

ולמעשה כתב שם וצרף את סברת בעל פאת השולחן וכן שזה לצורך מצוה ויש מקפידים אם לא אומרים בסימנא טבא. ואפשר שזה מענין קריאת פרשת בראשית שיהא סימן טוב לכל השנה, עי"ש.. ואומנם לא נחה דעתו ושלח לשאול את הרה"ג ר' אליהו מני והשיבו שאכן גם בירושלים וחברון לא נהגו כבכל התפוצות ובמדרש חסידים בית אל נוהגים שהסומך לחזן אומרים בסימנא טבא ולא העולה וגם לא החזן אם הוא בעל קורא.

סוף דבר טוב שהעולה יאמר לסומך או לאדם אחר שיהא שליחו לומר בסימנא טבא ואז ממילא אין מקום לקפידא ויהיה לו סימן טוב אבל אם בכל זאת מקפיד כדיעבד יוכל לומר בסימנא טבא אף אחרי הברכה ולא הוי הפסק מטעמים הנ"ל.

הפסק בברכת הברית

כתב השד"ח כללים מערכת ה' אות י' בדין הברכות שאחר ברית מילה שיש נוהגים אחר ברכת "כורת הברית" לבקש רחמים על הילד "קיים את הילד הזה לאביו ולאמו וכו'" אם מותר לומר כן קודם שטעם מהיין שבירך עליו קודם. וכתב שאעפ"י שלמקילין יש על מי לסמוך מכל מקום הוא נוהג לטעום מהיין קודם הבקשה כדי לא להיכנס לספק הפסק. ועי"ש שדן עוד במנהג לתת היין לתינוק אחר כורת הברית ואז לא הוי הפסק.

הפסק בסימני הסדר

בראש השנה נוהגים לומר בקשות על הסימנים ויש לעשות כך לברך על המאכל ולטעום ממנו ואח"כ יאמר היה רצון כדי שלא יהיה הפסק בין אכילה לברכה.

דין אמירת משיב הרוח או מוריד הטל

הגמ' בתענית ג': תנא בטל וברוחות לא חייבו חכמים להזכיר ואם בא להזכיר מזכיר וכתבו תד"ה בטל ולכן אין קפידה לומר מוריד הטל בימות החמה רק שלא יאמר משיב הרוח.

בשו"ע ס' קי"ד סעיף ג' אם אמר משיב הרוח או לא אין מחזירין אותו. וכן בטל אם הזכירו בימות הגשמים או לא הזכירו בימות החמה אין מחזירין אותו וכו' הרמ"א ואנו בני אשכנז לא מזכירין טל לא בימות החמה ולא בימות הגשמים והטעם משום שטל לא נעצר לעולם ומקשה המג"א בס"ק ח' מדוע מבקשים ותן טל ומטר לברכה ותיקף בהזכרה ובשבח בלבד אה"נ אם לא אמרו אינו מעכב אבל בבקשה אנו מבקשים שהטל יהיה לברכה ולא יהיה לרעה וזה צריך לבקש.

ובא"י נהגו גם האשכנזים כמו מִן שאומרים בקיץ מוריד הטל וכו"כ

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

בראשית - תש"ס - מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

דעת מג"א :

עשה פשרה אם נמשכה אכילתו גם אחר צאת הכוכבים יזכיר רק של ר"ח ואם אכל בשבת ולא אכל אחר צה"כ מזכיר רצה ולא יעלה ויבוא. המ"ב בס"ק קפ"ח ס"ק ל"ב פסק כדברי המג"א לעיל.

הבן איש חי סוף פרשת חוקת סעיף כ"ב משמע מדבריו שמזכיר רק של שבת ולא חילק אם אכל במוצש"ק או לא, נראה כסברת הבי"ח. אלא שיש קושיא בסי' רע"א בסעי' ו' כתב מרן התחיל סעודה בערב שבת וקידש היום קודם שברך ברכת המזון מברך ברכת המזון על כוס ראשון ואח"כ אמר קידוש היום על כוס שני. וצריך להזכיר של שבת בברכת המזון אע"פ שמברך קודם הקידוש והקשה המג"א שמרן השו"ע סותר את עצמו :

מכאן נראה שהולכין אחרי שעת הברכה כדעת הרא"ש בתשובה סימן כ"ב, ובסימן קפ"ח משמע שהולכין בטר התחלת הסעודה כדעת האורחות חיים. ותירץ המג"א שהשו"ע הסתפק כמו מהלכה ומספק חייב בכל ענין לברך כיון שאין קפידא אם מזכיר שלא לצורך. ויש לעיין ברא"ש סוף יומא סימן כ'.

עיין ערוך השלחן מה שתירץ וכן בברכי יוסף סימן קפ"ח שהאריך לתרץ קושיא זו אולם אפשר לתרץ על פי דברי התוס' בפסחים דף ק' ד"ה ר' יוסי ששם שאלו התוספות מה יועיל קידוש אחר ברהמ"ז הרי אין זה במקום סעודה ותירצו שע"י שמקדש נחשב למפרע לסעודה שאכל סעודת שבת וע"י רמ"א סי' רע"א שכתב שהולכים יותר תחילת הסעודה ולא מזכיר של שבת והוסיף שיש ספק אם חייב לאכול אחר הקידוש וע"י בהגר"א ס"ק ט"ו וט"ז אי"כ בנידון זה פסק מרן מכיון שהקידוש הופך את הסעודה שאכל במקום סעודה הוי כאילו אכל בלילה ולכן מזכיר של שבת.

ובסימן תרצ"ה לגבי פורים פסק השו"ע אם התחיל לאכול ביום ונמשך בלילה אומר על הניסים שהולכים בטר תחילת הסעודה ויש מי שאומר שאין לאומרו. למעשה לכתחילה בא"ח פסק כש"ה שהולכים רק בשבת ויו"ט אחר תחילת הסעודה אבל בר"ח חנוכה ופורים לא יזכיר דהיינו הולכים בהם אחר סוף הסעודה.

למעשה במוצש"ש שהוא ליל ר"ח לכתחילה צריך לסיים הסעודה לפני השקיעה ולברך לפני השקיעה ואם סימה אחרי השקיעה בין אכל אחר צאת הכוכבים ובין שסיים לאכול קודם צה"כ יברך ויזכיר רק של שבת, והוסיף בן איש חי שלא יאמר בנוסח רצה את יום השבת הזה.

ולכ"ע במקרה זה אם שכח ולא אמר רצה אינו חוזר.

*רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!
שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

